

BS/42/2010

**„CZAS ŚWIĄTECZNY”
CZY „CZAS CODZIENNY” –
O TRADYCYJACH WIELKOPOSTNYCH
I WIELKANOCNYCH ORAZ
ŚWIĘTOWANIU W NIEDZIELE**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W naszych badaniach często analizujemy zmiany obyczajowe zachodzące w Polsce. W sondażu marcowym¹ spytaliśmy o znaczenie przestrzegania postu i świętowania w naszym społeczeństwie w kontekście trwającego okresu wielkiego postu i zbliżającej się Wielkanocy. Świętowanie i codzienność oddzielają w obyczajowości sferę sacrum i profanum. W Polsce oprócz procesu sekularyzacji obserwujemy też urynkowanie świętowania. Oba te zjawiska zmieniają charakter dni świątecznych i związane z nimi zwyczaje.

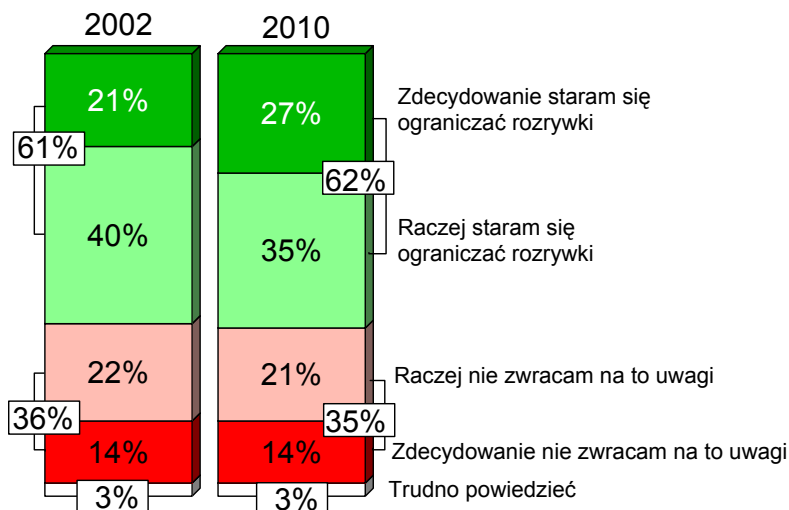
PRZESTRZEGANIE WIELKOPOSTNYCH NAKAZÓW I ZALECEŃ

Wielki post – nieodłącznie związany z Wielkanocą – stanowi przygotowanie do tego święta. Praktyki wielkopostne potraktowaliśmy więc jako zwyczaje powiązane z porządkiem świątecznym.

Tradycyjnie wielki post jest okresem wiążącym się z zaleceniami wyciszenia i ograniczeniami dotyczącymi zabaw. W porównaniu z rokiem 2002 liczba osób w Polsce, które bardziej lub mniej rygorystycznie podchodzą do ograniczania rozrywek i zabaw w okresie wielkiego postu, pozostała niezmienną. Przybyło natomiast ankietowanych przykładających większą wagę do zaleceń dotyczących wyciszenia w tym okresie (liczba respondentów deklarujących zdecydowane ograniczenie rozrywek wzrosła z 21% w 2002 roku do 27% obecnie). Odsetek osób w ogóle niezwracających uwagi na nakaz unikania rozrywek w wielkim poście jest obecnie taki sam jak osiem lat temu. Nadal stanowią one w społeczeństwie niewielką grupę (14%).

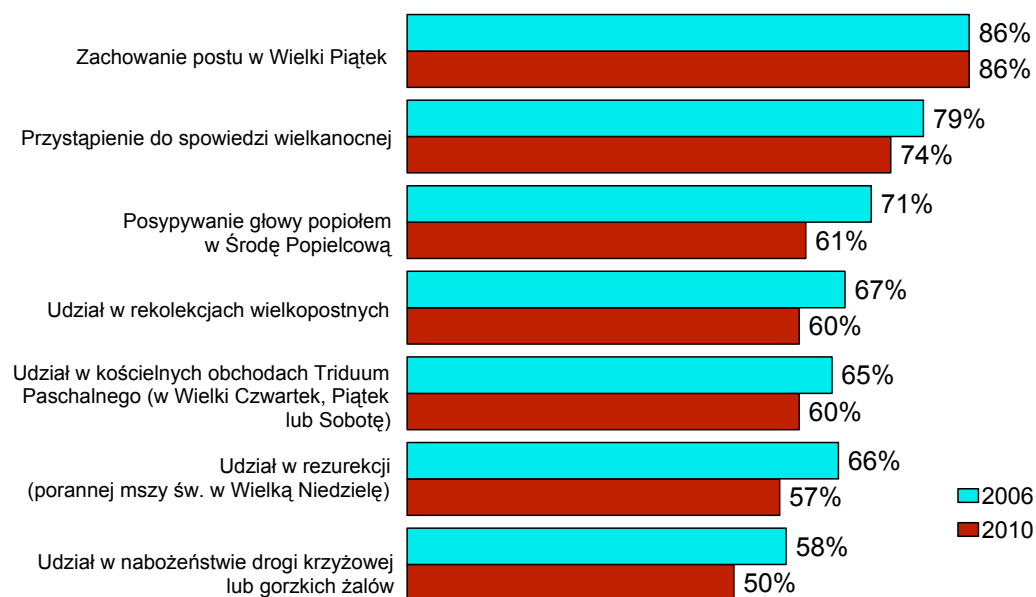
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (238) przeprowadzono w dniach 4–10 marca 2010 roku na liczącej 995 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

RYS. 1. CZY W OKRESIE WIELKIEGO POSTU STARA SIĘ PAN(I) JAKOŚ OGRANICZAĆ ROZRYWKI, RZADZIEJ OGLĄDAĆ TELEWIZJĘ, NIE CHODZIĆ NA ZABAWY CZY DO KINA, NIE SŁUCHAĆ MUZYKI ROZRYWKOWEJ ITP., CZY TEŻ, JAK WIELE INNYCH OSÓB, RACZEJ NIE ZWRACA PAN(I) NA TO UWAGI?

Jednak w porównaniu z rokiem 2006 liczba osób deklarujących kultywowanie religijnych praktyk wielkopostnych znacząco spadła. Wyjątek stanowi najbardziej powszechnie przestrzegany zwyczaj zachowania postu w Wielki Piątek, deklarowany przez taki sam odsetek Polaków jak cztery lata temu (86%). Niemal trzy czwarte respondentów (74%, spadek od roku 2006 o 5 punktów) przystępuje do spowiedzi wielkanocnej. Trzy piąte badanych deklaruje uczestnictwo w obrzędzie posypywania głowy popiołem w Środę Popielcową (61%, spadek o 10 punktów), udział w rekolekcjach wielkopostnych (60%, spadek o 7 punktów) oraz obchodach Triduum Paschalnego, bezpośrednio poprzedzającego święta wielkanocne (60%, 5-punktowy spadek). Połowa respondentów (50%, o 8 punktów mniej niż przed czterema laty) deklaruje uczestniczenie w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów.

RYS. 2. KTÓRE Z WYMIENIONYCH WIELKOPOSTNYCH ORAZ WIELKANOCNYCH PRAKTYK RELIGIJNYCH PAN(I) OSOBIŚCIE ZACHOWUJE?

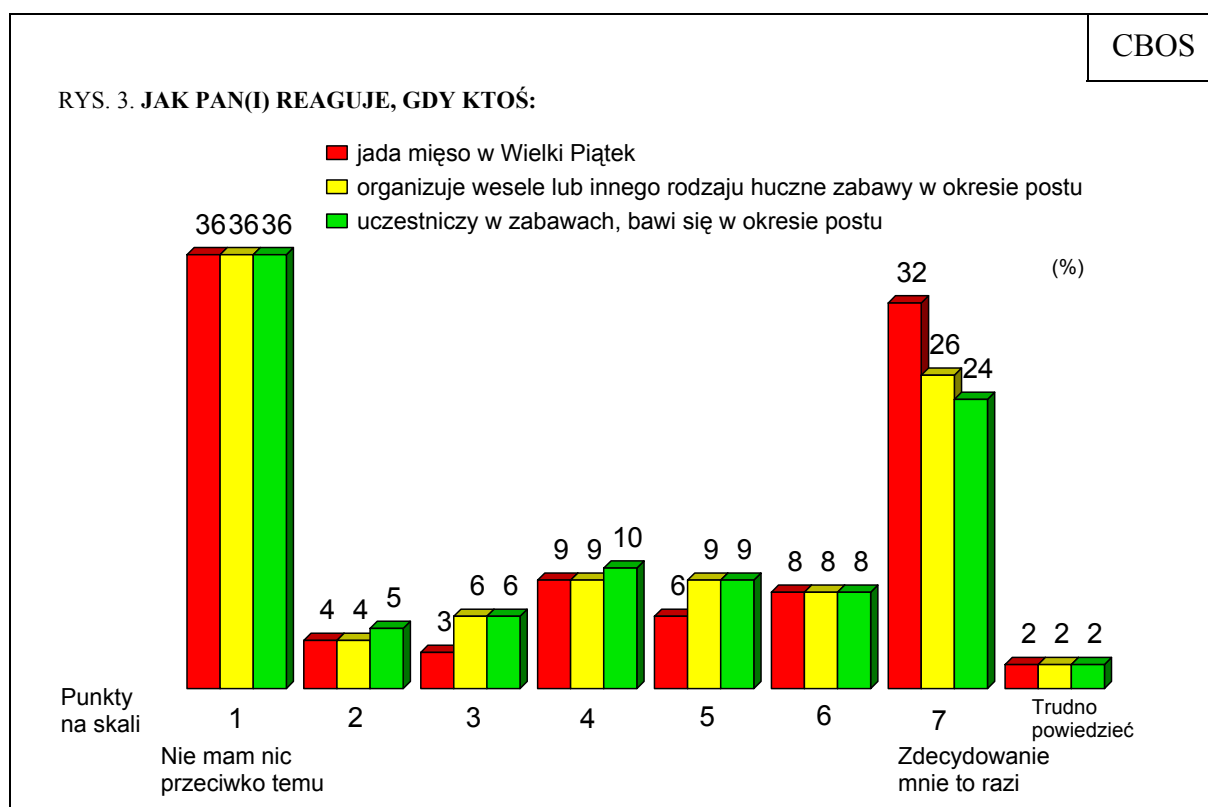

Warto zwrócić uwagę na fakt, że przestrzeganie postu w Wielki Piątek stało się częścią świeckiej tradycji. Ponad jedna trzecia badanych, którzy w ogóle nie uczestniczą w praktykach religijnych (35%), deklaruje poszczenie w ten dzień (zobacz tabele aneksowe). Inne obrzędy wielkopostne również są zachowywane przez część osób niepraktykujących. Spośród respondentów, którzy w ogóle nie uczestniczą w praktykach religijnych, takich jak msze, nabożeństwa i spotkania religijne, 7% bierze udział w obrzędzie posypywania głowy popiołem w Środę Popielcową, a 6% przystępuje do spowiedzi wielkanocnej. Co dwudziesty niepraktykujący Polak (5%) uczestniczy w obchodach Triduum Paschalnego, a minimalnie mniej osób bierze również udział w rekolekcjach (4%) i mszy rezurekcyjnej (3%).

Praktyki wielkopostne częściej zachowują kobiety niż mężczyźni, częściej też osoby starsze (najczęściej po 65 roku życia) niż ludzie młodzi. Wpływ wieku jest jednak bardziej znaczący w przypadku takich obrzędów jak posypywanie głowy popiołem w Środę Popielcową czy udział w nabożeństwach drogi krzyżowej lub gorzkich żalów niż nakazanego przez Kościół postu w Wielki Piątek, spowiedzi wielkanocnej lub udziału w obchodach Triduum Paschalnego.

Spytaliśmy również, czy Polacy akceptują sytuacje, kiedy inni ludzie nie przestrzegają niektórych religijnych zaleceń wielkopostnych. Ponad jedna trzecia respondentów nie ma nic

przeciwko niezachowywaniu przez innych postu w Wielki Piątek, organizowaniu wesel i udziałowi w zabawach w tym okresie osób z ich otoczenia (36% w stosunku do wszystkich trzech zachowań). Z drugiej strony przynajmniej co czwarty respondent czuje się urażony ignorowaniem tych religijnie ustanowionych zakazów. Zachowaniem najczęściej krytykowanym jest jedzenie mięsa w Wielki Piątek, którego zdecydowanie nie akceptuje prawie co trzeci badany (32%). Organizowanie wesel i zabaw oraz uczestnictwo w nich razi mniej więcej co czwartego respondenta (odpowiednio 26% i 24%). Warto podkreślić zdecydowaną polaryzację poglądów dotyczących tych kwestii w naszym społeczeństwie. Respondenci najczęściej wyrażają skrajne opinie – akceptując dane zachowanie lub je całkowicie potępiając.

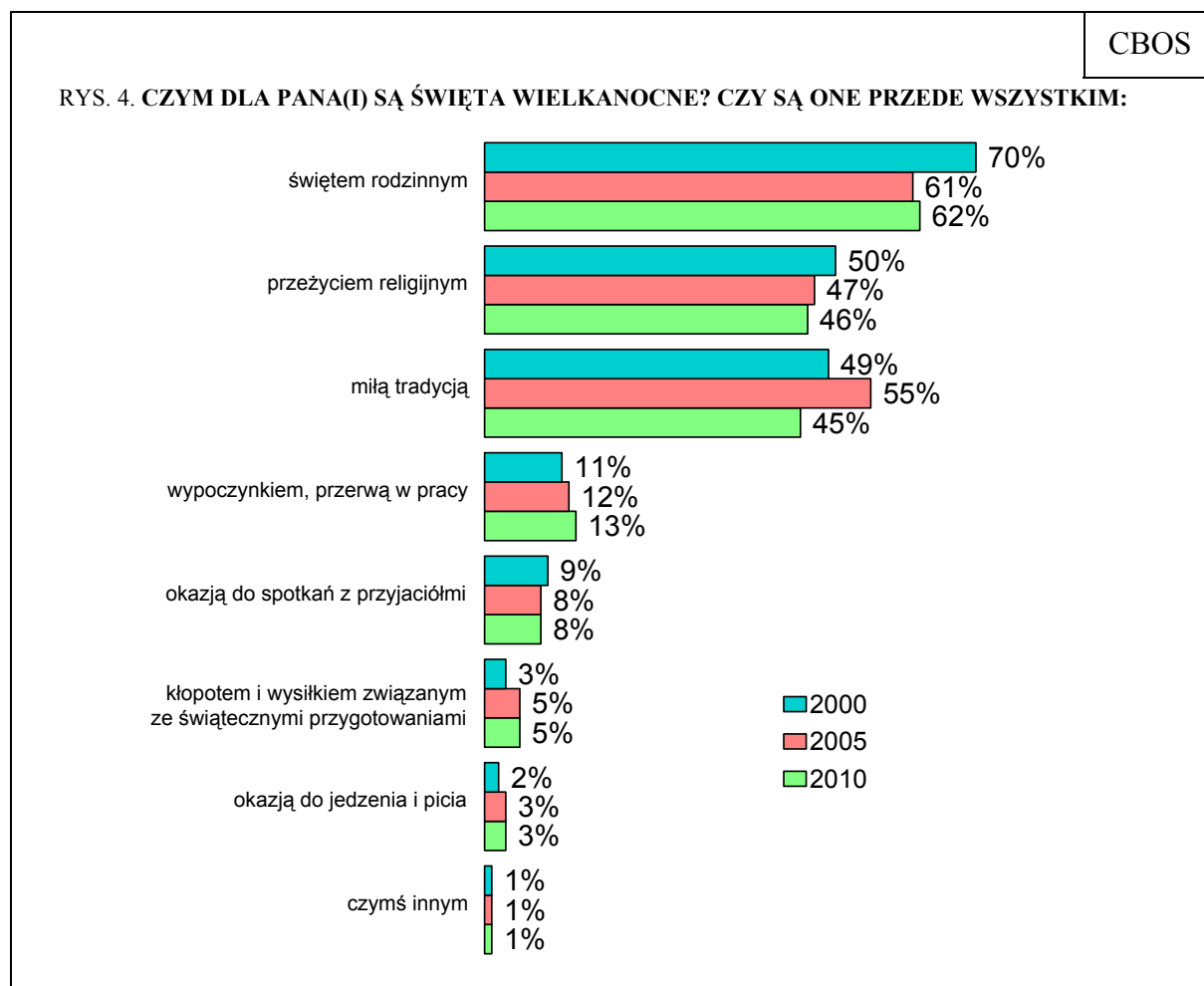

ZNACZENIE WIELKANOCY

Święta wielkanocne mają religijny rodowód, jednak współcześnie są one najczęściej postrzegane jako święta rodzinne (62%). Jednak w porównaniu z rokiem 2000 wizerunek Wielkanocy jako święta przede wszystkim rodzinnego uległ osłabieniu (spadek wskazań o 8 punktów). Natomiast znaczenie religijnego aspektu Wielkanocy podkreśla niewiele mniej

osób niż dziesięć lat temu (46%, spadek o 4 punkty). Trzecim co do ważności aspektem tego święta, wskazywanym również przez niemal połowę respondentów (45%), jest tradycja.

Znacznie mniej osób postrzega święta wielkanocne jako czas wolny od pracy (13%) i/lub okazję do spotkań z przyjaciółmi (8%). Dla niewielkiej liczby ankietowanych Wielkanoc to głównie kłopoty związane z przygotowaniem świątecznymi (5%) oraz okazja do jedzenia i picia (3%).

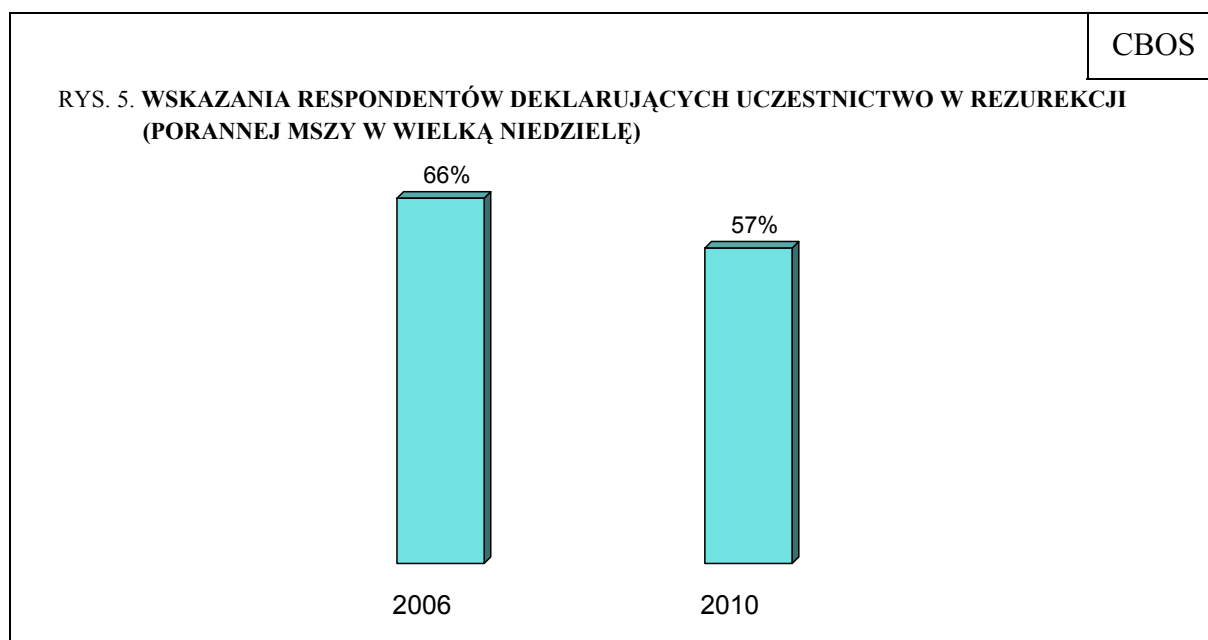

Badani mogli wybrać nie więcej niż dwa określenia

Mimo że odsetek osób traktujących Wielkanoc przede wszystkim jako przeżycie religijne nie zmienił się znacząco w ostatnich latach, osobisty udział w nabożeństwach i praktykach przygotowujących do tych świąt oraz celebrujących je znacząco zmaleł.

W porównaniu z rokiem 2006 spadła również liczba osób deklarujących uczestnictwo w mszy rezurekcyjnej w Wielką Niedzielę (o 9 punktów procentowych). Należy jednak zaznaczyć, że uczestnictwo w tej mszy, która rozpoczyna się bardzo wcześnie rano, nie jest

przez Kościół nakazane i wzięcie udziału w jakiegokolwiek mszy w Wielką Niedzielę umożliwia wypełnienie nakazu uczczenia tego święta. Prawdopodobnie z tego powodu liczba badanych deklarujących udział w mszy rezurekcyjnej jest znacznie niższa nawet wśród osób często biorących udział w praktykach religijnych, niż liczba deklarujących np. uczestnictwo w obchodach Triduum Paschalnego (zob. tabela aneksowa).

ZNACZENIE PRZESTRZEGANIA POSTU I ŚWIĘTOWANIA W OBYCZAJOWOŚCI POLAKÓW

Podział na „czas codzienny” i „czas świąteczny” utożsamiany jest z kulturą tradycyjną, w której nie istniało pojęcie czasu wolnego, spędzanego w sposób dowolny. Święto był to czas wolny od pracy, ale człowiek nie miał wyboru, w jaki sposób go spędzi². Tradycja ściśle określała sposób celebrowania tych uroczystości. Współcześnie coraz częściej zaciera się granica między czasem świątecznym i codziennością. Z naszych badań wynika, że wzrasta również akceptacja takiego porządku.

Spytaliśmy respondentów o ich stosunek do odejścia od tradycji i nakazów wiążących się ze świętowaniem zarówno w czasie Wielkanocy czy Bożego Narodzenia, jak też w niedziele. Nadal do zachowań, które najczęściej rażą respondentów, należą: jedzenie mięsa

² A. Zadrożyńska, *Światy, zaświaty. O tradycji świętowań w Polsce*, Wydawnictwo „Twój Styl”, Warszawa 2000.

w Wielki Piątek, zajmowanie się pracami remontowymi lub porządkowymi w niedzielę, organizowanie wesel i hucznych zabaw w Wielkim Poście oraz uczestnictwo w takich zabawach. Dużo rzadziej razi Polaków jadenie mięsa w piątki, nieuczęszczanie w niedzielę i święta do kościoła oraz dobrowolna praca zarobkowa w niedzielę. Najmniej kontrowersji wywołują natomiast niedzielne zakupy w supermarketach i wyjazdy na wczasy w okresie świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy.

Z deklaracji ankietowanych wynika, że wzrasta przyzwolenie na desakralizację czasu świątecznego. W porównaniu z rokiem 2002 więcej osób toleruje nieprzestrzeganie tradycyjnego podejścia do świętowania przejawiającego się w podanych przykładach. Największy wzrost akceptacji dotyczy zachowań wzbudzających wcześniej największą krytykę w społeczeństwie. Natomiast najmniej zmienił się stosunek do zachowań, które tolerowano już wcześniej, tj. niedzielnych zakupów i korzystania z ofert tańszych wycieczek w okresach świątecznych. Jednak należy zaznaczyć, że nastąpiła liberalizacja postaw w stosunku do wszystkich wymienionych przykładów.

Tabela 1

Oceniane zachowania	Stopień aprobaty wymienionych zachowań na skali od 1 do 7 (według terminów realizacji badań)	
	2002	2010
	średnie arytmetyczne	
Jedzenie mięsa w Wielki Piątek	5,30	3,98
Zajmowanie się w niedzielę lub święta kościelne pracami remontowymi lub porządkowymi w domu lub ogrodzie, np. wiercenie dziur w ścianach, trzepanie dywanów, koszenie trawników itp.	4,74	3,96
Organizowanie w okresie postu wesela lub innego rodzaju hucznych zabaw	4,69	3,78
Uczestniczenie w zabawach w okresie postu	4,56	3,71
Jedzenie mięsa w piątki	3,34	2,95
Niechodzenie do kościoła w niedzielę i święta	3,22	2,60
Dobrowolna praca zarobkowa lub dorabianie w niedzielę	3,01	2,51
Zakupy w supermarkecie w niedzielę	2,36	2,31
Wyjeżdżanie z domu na wczasy lub wycieczki na Wigilię i okres świąt Bożego Narodzenia	2,31	2,17
Wyjeżdżanie z domu na wczasy lub wycieczki na Wielkanoc	2,26	2,13

Respondenci posługiwali się skalą od 1 do 7, na której 1 oznacza, iż respondent nie ma nic przeciwko danemu zachowaniu, 7 zaś, że zachowanie to zdecydowanie go razi. Im wyższa średnia, tym większa społeczna krytyka danego zachowania

Z naszych badań wynika, iż w ostatnim dziesięcioleciu znaczenie Wielkanocy dla Polaków niewiele się zmieniło. Nadal jest ona postrzegana przede wszystkim jako święta rodzinne, powiązane z religią i tradycją. Mimo że religijny aspekt Wielkanocy podkreśla mniej więcej tyle samo badanych co przed pięcioma laty, zmalała liczba osób uczestniczących w religijnych obrzędach związanych z tymi świętami. Osłabło również przekonanie, że stanowią one sferę sacrum. Nastąpił znaczący wzrost akceptacji odchodzenia od religijnego bądź rodzinnego celebrowania świąt (w tym niedziel). Nawet w tak krótkim okresie jak ostatnie dziesięciolecie możemy zaobserwować osłabienie tradycyjnych postaw i wzrost otwartości na alternatywne modele życia.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

A N E K S

Tabela 1

		Które z wymienionych wielkopostnych oraz wielkanocnych praktyk religijnych Pan(i) osobiście zachowuje?			Liczba osób
		Posypywanie głowy popiołem w Środę Popielcową			
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		61	38	1	994
Płeć	Mężczyźni	51	49	1	462
	Kobiety	71	29	0	532
Wiek	18-24 lata	54	46	0	137
	25-34	56	44	0	176
	35-44	63	36	0	160
	45-54	55	44	2	148
	55-64	67	32	1	183
	65 lat i więcej	70	30	0	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	71	28	1	376
	Miasto do 20 tys.	66	33	1	129
	20-100 tys.	53	45	1	192
	101-500 tys.	55	45	0	163
	501 tys. i więcej mieszk.	48	52	0	134
Wykształcenie	Podstawowe	68	32	0	266
	Zasadnicze zawodowe	58	40	1	245
	Średnie	61	39	1	331
	Wyższe	56	44	0	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	60	40	0	81
	Średni personel, technicy	57	40	3	39
	Pracownicy adm.-biurowi	56	44	0	71
	Pracownicy usług	62	37	1	59
	Robotnicy wykwalifikowani	53	45	1	128
	Robotnicy niewykwalifik.	66	34	0	46
	Rolnicy	72	28	0	53
	Pracujący na własny rach.	27	73	0	37
Bierni zawodowo	Renciści	66	34	0	66
	Emeryci	72	28	1	228
	Uczniowie i studenci	57	43	0	86
	Bezrobotni	51	48	2	55
	Gospodynie domowe i inni	71	29	0	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	64	36	0	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	51	49	0	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	51	48	1	212
	prywatnym gosp. rolnym	71	29	0	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	71	27	2	137
	501-750	73	27	0	138
	751-1000	61	38	1	174
	1001-1500	57	43	0	130
	Powyżej 1500 zł	48	52	0	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	59	40	1	151
	Średnie	65	34	1	471
	Dobre	58	42	0	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	91	9	0	85
	Raz w tygodniu	81	18	1	478
	1-2 razy w miesiącu	57	42	1	131
	Kilka razy w roku	30	69	1	211
	W ogóle nie uczestniczy	7	93	0	88
Poglądy polityczne	Lewica	46	52	1	127
	Centrum	58	42	0	290
	Prawica	68	32	1	305
	Trudno powiedzieć	65	35	0	271

Tabela 2

		Które z wymienionych wielkopostnych oraz wielkanocnych praktyk religijnych Pan(i) osobiście zachowuje? Udział w nabożeństwie drogi krzyżowej lub gorzkich żalów			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		50	49	1	991
Płeć	Mężczyźni	43	56	1	459
	Kobiety	56	44	1	532
Wiek	18-24 lata	42	58	0	137
	25-34	43	55	2	176
	35-44	48	51	1	158
	45-54	50	50	0	148
	55-64	54	45	1	183
	65 lat i więcej	60	39	1	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	65	35	0	375
	Miasto do 20 tys.	54	44	1	129
	20-100 tys.	39	60	1	192
	101-500 tys.	41	59	0	163
	501 tys. i więcej mieszk.	31	67	2	132
Wykształcenie	Podstawowe	61	39	0	266
	Zasadnicze zawodowe	54	45	1	245
	Średnie	44	55	1	330
	Wyższe	37	61	2	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	41	58	1	81
	Średni personel, technicy	24	76	0	39
	Pracownicy adm.-biurowi	36	62	2	71
	Pracownicy usług	41	59	0	59
	Robotnicy wykwalifikowani	44	56	0	128
	Robotnicy niewykwalifik.	67	33	0	46
	Rolnicy	65	35	0	53
Pracujący na własny rach.	23	73	4	37	
Bierni zawodowo	Renciści	67	31	1	65
	Emeryci	61	38	1	227
	Uczniowie i studenci	43	57	0	86
	Bezrobotni	49	49	2	55
	Gospodynie domowe i inni	55	41	3	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	47	53	0	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	31	69	0	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	39	60	1	212
	prywatnym gosp. rolnym	68	32	0	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	60	39	1	137
	501-750	62	38	0	138
	751-1000	45	54	1	173
	1001-1500	38	60	2	130
	Powyżej 1500 zł	31	69	1	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	55	45	0	149
	Średnie	55	45	1	470
	Dobre	42	57	1	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	87	13	0	85
	Raz w tygodniu	68	31	1	477
	1-2 razy w miesiącu	40	59	1	131
	Kilka razy w roku	22	77	1	211
	W ogóle nie uczestniczy	0	100	0	88
Poglądy polityczne	Lewica	36	63	2	127
	Centrum	46	53	0	290
	Prawica	57	42	1	304
	Trudno powiedzieć	53	46	1	271

Tabela 3

		Które z wymienionych wielkopostnych oraz wielkanocnych praktyk religijnych Pan(i) osobiście zachowuje? Udział w rekolekcjach wielkopostnych			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		60	39	1	990
Płeć	Mężczyźni	54	46	0	459
	Kobiety	66	33	1	531
Wiek	18-24 lata	54	45	1	136
	25-34	52	47	0	176
	35-44	62	37	1	158
	45-54	57	42	1	148
	55-64	67	32	1	182
	65 lat i więcej	69	31	1	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	78	21	1	376
	Miasto do 20 tys.	64	33	3	129
	20-100 tys.	51	48	1	192
	101-500 tys.	46	54	1	161
	501 tys. i więcej mieszk.	39	61	0	132
Wykształcenie	Podstawowe	69	30	0	265
	Zasadnicze zawodowe	60	38	1	245
	Średnie	57	42	1	329
	Wyższe	53	46	0	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	60	40	0	81
	Średni personel, technicy	45	55		39
	Pracownicy adm.-biurowi	43	56	1	71
	Pracownicy usług	55	44	1	58
	Robotnicy wykwalifikowani	49	51	0	128
	Robotnicy niewykwalifik.	67	31	2	44
	Rolnicy	88	12	0	53
	Pracujący na własny rach.	37	59	4	37
Bierni zawodowo	Renciści	67	31	1	65
	Emeryci	72	27	1	228
	Uczniowie i studenci	58	42	0	86
	Bezrobotni	54	43	3	55
	Gospodynie domowe i inni	67	33	0	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	60	38	1	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	41	59	0	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	49	50	1	210
	prywatnym gosp. rolnym	94	6		42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	71	27	2	136
	501-750	71	29	0	138
	751-1000	53	46	1	174
	1001-1500	53	46	0	130
	Powyżej 1500 zł	49	50	1	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	57	42	2	148
	Średnie	64	35	1	471
	Dobre	57	42	0	371
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	87	13	0	85
	Raz w tygodniu	82	18	0	477
	1-2 razy w miesiącu	61	37	1	131
	Kilka razy w roku	25	73	2	209
	W ogóle nie uczestniczy	4	96	0	88
Poglądy polityczne	Lewica	40	59	1	127
	Centrum	60	40	0	288
	Prawica	72	28	0	304
	Trudno powiedzieć	58	40	2	271

Tabela 4

		Które z wymienionych wielkopostnych oraz wielkanocnych praktyk religijnych Pan(i) osobiście zachowuje? Przystąpienie do spowiedzi wielkanocnej			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		74	25	1	987
Płeć	Mężczyźni	66	33	1	456
	Kobiety	81	18	1	531
Wiek	18-24 lata	70	30	0	136
	25-34	68	31	1	176
	35-44	76	23	1	158
	45-54	71	29	0	147
	55-64	78	20	1	181
	65 lat i więcej	79	20	1	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	87	12	1	376
	Miasto do 20 tys.	82	17	1	129
	20-100 tys.	69	29	2	191
	101-500 tys.	62	37	1	161
	501 tys. i więcej mieszk.	49	51	0	131
Wykształcenie	Podstawowe	79	20	0	265
	Zasadnicze zawodowe	74	24	1	245
	Średnie	74	25	1	326
	Wyższe	64	36	0	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	64	35	1	80
	Średni personel, technicy	69	31	0	37
	Pracownicy adm.-biurowi	71	28	1	71
	Pracownicy usług	80	20	0	58
	Robotnicy wykwalifikowani	66	34	0	128
	Robotnicy niewykwalifik.	82	18	0	44
	Rolnicy	93	5	2	53
	Pracujący na własny rach.	53	43	4	37
Bierni zawodowo	Renciści	83	15	1	65
	Emeryci	82	17	1	228
	Uczniowie i studenci	68	32	0	86
	Bezrobotni	63	36	2	55
	Gospodynie domowe i inni	75	25	0	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	73	26	1	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	60	39	1	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	69	30	1	209
	prywatnym gosp. rolnym	95	2	3	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	81	18	1	136
	501-750	86	14	0	138
	751-1000	73	24	2	174
	1001-1500	69	31	0	130
	Powyżej 1500 zł	59	40	1	137
Ocena własnych war. mater.	Złe	71	29	0	148
	Średnie	78	21	1	469
	Dobre	71	29	0	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	94	6	0	85
	Raz w tygodniu	94	6	0	475
	1-2 razy w miesiącu	83	15	2	131
	Kilka razy w roku	43	55	2	208
	W ogóle nie uczestniczy	6	94	0	88
Poglądy polityczne	Lewica	56	44	1	127
	Centrum	74	26	1	287
	Prawica	80	19	1	302
	Trudno powiedzieć	76	23	1	271

Tabela 5

		Które z wymienionych wielkopostnych oraz wielkanocnych praktyk religijnych Pan(i) osobiście zachowuje?			Liczba osób
		Udział w kościelnych obchodach Triduum Paschalnego			
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		60	38	2	989
Płeć	Mężczyźni	52	46	2	459
	Kobiety	68	30	2	530
Wiek	18-24 lata	55	44	1	136
	25-34	53	47	0	175
	35-44	63	34	3	158
	45-54	60	39	1	148
	55-64	64	33	3	182
	65 lat i więcej	66	32	2	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	75	24	1	376
	Miasto do 20 tys.	63	35	2	129
	20-100 tys.	53	42	5	192
	101-500 tys.	47	53	0	160
	501 tys. i więcej mieszk.	44	55	1	132
Wykształcenie	Podstawowe	67	33	0	264
	Zasadnicze zawodowe	62	36	2	245
	Średnie	57	41	2	329
	Wyższe	54	44	2	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	60	37	3	81
	Średni personel, technicy	36	62	2	39
	Pracownicy adm.-biurowi	59	38	3	71
	Pracownicy usług	52	47	1	58
	Robotnicy wykwalifikowani	55	45	0	128
	Robotnicy niewykwalifik.	61	39	0	44
	Rolnicy	82	16	2	53
	Pracujący na własny rach.	45	48	7	36
Bierni zawodowo	Renciści	67	29	4	65
	Emeryci	67	32	1	228
	Uczniowie i studenci	55	44	1	86
	Bezrobotni	48	51	2	55
	Gospodynie domowe i inni	81	19		46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	67	31	2	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	39	58	2	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	51	47	1	209
	prywatnym gosp. rolnym	82	15	2	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	70	28	2	136
	501-750	63	37		138
	751-1000	60	37	2	174
	1001-1500	48	51	1	130
	Powyżej 1500 zł	51	46	2	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	56	43	0	148
	Średnie	62	36	2	471
	Dobre	60	38	2	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	92	8	0	85
	Raz w tygodniu	82	16	2	477
	1-2 razy w miesiącu	52	46	2	130
	Kilka razy w roku	27	70	3	209
	W ogóle nie uczestniczy	5	95	0	88
Poglądy polityczne	Lewica	40	58	2	127
	Centrum	59	41	1	288
	Prawica	71	27	2	304
	Trudno powiedzieć	60	37	3	270

Tabela 6

		Które z wymienionych wielkopostnych oraz wielkanocnych praktyk religijnych Pan(i) osobiście zachowuje? Zachowanie postu w Wielki Piątek			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		87	13	1	989
Płeć	Mężczyźni	80	19	1	459
	Kobiety	92	7	0	530
Wiek	18-24 lata	83	17	0	136
	25-34	80	19	1	175
	35-44	88	12	0	158
	45-54	89	10	1	148
	55-64	89	10	1	182
	65 lat i więcej	92	8	0	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	91	8	0	376
	Miasto do 20 tys.	87	11	1	129
	20-100 tys.	89	11	0	192
	101-500 tys.	82	18	0	160
	501 tys. i więcej mieszk.	78	22	1	132
Wykształcenie	Podstawowe	89	11	0	264
	Zasadnicze zawodowe	85	13	1	245
	Średnie	88	12	0	329
	Wyższe	83	15	1	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	88	10	2	81
	Średni personel, technicy	84	16	0	39
	Pracownicy adm.-biurowi	89	11	0	71
	Pracownicy usług	84	16	0	58
	Robotnicy wykwalifikowani	80	20	0	128
	Robotnicy niewykwalifik.	94	4	2	44
	Rolnicy	98	2	0	53
	Pracujący na własny rach.	75	25	0	36
Bierni zawodowo	Renciści	89	9	1	65
	Emeryci	92	7	0	228
	Uczniowie i studenci	82	18	0	86
	Bezrobotni	84	14	2	55
	Gospodynie domowe i inni	81	19		46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	90	9	1	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	71	29	0	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	84	15	1	209
	prywatnym gosp. rolnym	100		0	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	92	8	1	136
	501-750	91	9	0	138
	751-1000	83	16	0	174
	1001-1500	86	14	0	130
	Powyżej 1500 zł	79	20	1	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	83	16	1	148
	Średnie	88	11	0	471
	Dobre	86	13	1	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	95	4	1	85
	Raz w tygodniu	98	2	0	477
	1-2 razy w miesiącu	90	9	1	130
	Kilka razy w roku	79	21	1	209
	W ogóle nie uczestniczy	35	64	1	88
Poglądy polityczne	Lewica	77	23	1	127
	Centrum	87	12	1	288
	Prawica	91	8	0	304
	Trudno powiedzieć	86	13	1	270

Tabela 7

		Które z wymienionych wielkopostnych oraz wielkanocnych praktyk religijnych Pan(i) osobiście zachowuje?			Liczba osób
		Udział w rezurekcji (porannej mszy św. w Wielką Niedzielę)			
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		57	40	3	989
Płeć	Mężczyźni	54	43	3	459
	Kobiety	60	38	1	530
Wiek	18-24 lata	48	50	2	136
	25-34	53	46	1	175
	35-44	55	41	3	158
	45-54	59	40	1	148
	55-64	64	34	2	182
	65 lat i więcej	64	34	2	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	73	25	3	376
	Miasto do 20 tys.	52	46	2	129
	20-100 tys.	51	46	3	192
	101-500 tys.	52	47	1	160
	501 tys. i więcej mieszk.	36	64	0	132
Wykształcenie	Podstawowe	61	38	2	264
	Zasadnicze zawodowe	61	37	2	245
	Średnie	57	41	2	329
	Wyższe	49	48	3	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	44	2	81
	Średni personel, technicy	59	36	6	39
	Pracownicy adm.-biurowi	43	56	1	71
	Pracownicy usług	62	37	1	58
	Robotnicy wykwalifikowani	56	44	1	128
	Robotnicy niewykwalifik.	68	32	0	44
	Rolnicy	67	29	4	53
	Pracujący na własny rach.	47	49	5	36
Bierni zawodowo	Renciści	60	37	3	65
	Emeryci	66	32	2	228
	Uczniowie i studenci	48	51	1	86
	Bezrobotni	42	54	4	55
	Gospodynie domowe i inni	68	32	0	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	59	39	2	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	48	50	1	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	56	42	2	209
	prywatnym gosp. rolnym	63	34	2	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	64	33	3	136
	501-750	65	35	0	138
	751-1000	56	39	5	174
	1001-1500	49	51	0	130
	Powyżej 1500 zł	49	49	2	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	57	41	2	148
	Średnie	62	36	2	471
	Dobre	53	45	3	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	79	20	1	85
	Raz w tygodniu	73	25	2	477
	1-2 razy w miesiącu	63	35	3	130
	Kilka razy w roku	34	63	3	209
	W ogóle nie uczestniczy	3	97	0	88
Poglądy polityczne	Lewica	47	51	1	127
	Centrum	59	40	1	288
	Prawica	64	33	2	304
	Trudno powiedzieć	54	43	3	270